

Forfatter: Ankjær, Stephan

Titel: BREV TIL: Thomsen, Christian Albert Frederich FRA: Ankjær, Stephan (1870-07-23)

Citation: Ankjær, Stephan: "BREV TIL: Thomsen, Christian Albert Frederich FRA: Ankjær, Stephan (1870-07-23)", i *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (2. bind)*, Henrik Koppels Forlag, s. 523. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001825006-002-shoot-L0018250060020344.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (2. bind)*

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Oberst St. Ankjær til Oberst C. A. F. Thomsen, Direktør i Krigsministeriet*

Aarhus, 23. Juli 1870.

Kjære Thomsen.

De er nu i en ligesaa mislig Stilling som jeg var i 1864<sup>1)</sup> eller maaskee endnu misligere. Jeg erindrer godt hvor trykket jeg følte mig ved at ikke en eneste Kammerat eller Ven fandt Anledning til at udtale sig for mig over noget af de mange vanskelige Spørgsmaal, som dengang laa mig paa Sinde, og da jeg antager at denne Følelse vistnok var naturlig for Stillingen, føler jeg mig overbeviist om at De ikke vil misforstaae mig, naar jeg i al Korthed udtaler mine Tanker om et Par Punkter i vort Lands nuværende vanskelige Situation. Det første angaaer Spørgsmaalet om et Angreb paa Sjælland. Naar man tidligere har tænkt sig et saadant, har man vistnok udelukkende vendt Opmærksomheden mod Preussen, men man maa vel nu nødes til at tage Frankrig med. Jeg har aldrig ret kunnet forstaae denne Frygt, men da jeg ikke har haft Leilighed til derfor at fremsætte mine Grunde, skal jeg i Korthed gjøre det her. Jeg er gaaet ud fra at en Kamp som den i 1864 mellem Preussen paa den ene og Danmark alene paa den anden Side ikke fremtidig var tænkelig, saaledes som den preussiske Sømagt deels alt er og deels kan ventes at blive udvidet. Skulde nemlig den europæiske Retstilstand fra 1864 være bleven permanent, vilde der jo ikke være levnet os anden fornuftig Udvei end for enhver Priis at komme til Forstaaelse med denne frygtelige Nabo, og det vilde forsaavidt være ligegyldigt om vor lille Hær befandt sig det ene eller det andet Sted, da dens lykkeligste Udsigt dog vilde blive den at bukke under med Ære. Maatte derimod Preussen vente, at et nyt Overfald paa Danmark vilde kalde en Stormagt til vor Bistand, da vilde jo dette være en saadan, der var i Besiddelse af en Søstyrke, som strax vilde forjages. 524den preussiske fra Havet, og det synes mig derfor lidet sandsynligt, at Preussen i et saadant Tilfælde skulde være tilbøieligt til at hasardere et Troppcorps paa Sjælland, som enten maatte forlades af den Flaade, som havde overført det eller være udsat for tilligemed denne at blive et temmelig sikkert Bytte for vor Allierede. Derimod forekommer det mig at Preussen har en langt større Interesse i at begynde sit Overfald med at bemægtige sig Lillebeltsnevringen paa begge Sider af Middelfart, fordi det derved har sikkert en fremtidig Occupation af saavel Jylland som Fyen og fordi det der ikke kan afskjæres af en Flaade saaledes som ved en Occupation af Sjælland samt fordi det for alle Eventualiteter havde et temmelig let forsvarligt Pant til at handle med og til tillige at kunne drage Subsistentsmidler fra. Istedetfor at trække den fyenske Brigade over paa Sjælland og lade den afløse af 1ste jydsk, hvilket ogsaa af den Grund vilde være uheldigt, at begge Brigader i saa Fald kom ud af deres Recrueringsdistrict og at den jydsk Brigade, naar det lykkedes at hindre Besættelsen af Beltets fyenske Side, ikke kunde fylde sine Cadrer paa anden Maade end ved den fyenskes Mandskab, har det derfor altid forekommet mig rigtigere at forlægge Halvbrigaden fra Fredericia til Assens og Middelfart med Depoter i Assens eller idetmindste at forlægge Depoterne fra Fredericia til et Sted i Fyen. Under de nærværende betænkelige Omstændigheder feiler man vel neppe meget ved at antage, at en overmægtig fransk Flaade er paa Veien til vore Farvande og Faren for et preussisk Angreb paa Sjælland synes mig dermed at maatte forsvinde. Der staaer altsaa kun den Fare tilbage, at Frankrig skulde ville tvinge os til at opgive vor Neutralitet og jeg skal da villig indrømme at det lettest vilde kunne naae dette Maal ved en Occupation af Sjælland. Jeg kan derfor nok forstaae, at man kan være opfordret til at indtage en Stilling, der paa en Maade gjør Front mod begge de krigsførende Magter og som kan tjene til at godtgjøre, at man ikke er tilsinds godvillig ats. 525lade sig drage ind i deres Kamp, men hvad jeg ikke kan forstaae er at man da ikke stiller sig paa samme Maade til begge Sider. Det er her fortalt, at Batterierne paa Kysten nord for Kjøbenhavn armeres og at der endog er paabegyndt Befæstningsarbejder mod Landsiden. Disse Arbejder have ganske Udseende af at være rettede imod Frankrig og denne Mening vilde vinde mægtig i Styrke, dersom man samlede Leirstyrken paa Sjælland og overlod Forsvaret af Jylland og Fyen, der væsenlig kun kunne trues af Preussen, til Recrutbataillonerne, og det uden en eneste Kanon i Bateria til Forsvaret af Lillebelt og uden en eneste Feltpiece. Den mærkelige Tillid, der saaledes vises Preussen, frygter jeg for, kan let af dets Modstander udlægges paa en for os yderst ubehagelig Maade og jeg kan derfor, saafremt det forholder sig rigtigt med Armeringen af Kjøbenhavns Landbatterier og Arbejderne mod Landsiden, ikke andet end finde det særdeles betænkeligt, at man synes saa sorgløs med Hensyn til Lillebelt. Trods Escadronen i Kolding og det vistnok vellede Grændsepoliti er det ikke noget meget vanskeligt Arbejde, om Natten at bemægtige sig Jernbane- og Telegraphstationerne fra Kolding sydefter til Grændsen og samtidig at lade Extratog med 5000 Md. bevæge sig frem til Nærheden af Fredericia, hvorved de derværende Tropper med Depoter og det hele ville blive fangne uden Modstand, da man ikke engang vilde faae Tid til at forsyne dem med skarp Ammunition. Selv om denne Garnison fik 1 eller 2 Timers Varsel, vilde det dog blive meget vanskeligt at skaffe den bort, medmindre der stadig var tilstrækkelige Transportmidler tilstede. Heldigviis troer jeg ikke at der for Øieblikket kan være noget saadant at frygte fra preussisk Side, da den Fordeel, der kunde opnaaes, vilde være for ringe i Sammenligning med Tabet i den europæiske Opinion; men jeg gjentager det, vore Forholdsregler have Udseende af Tillid til Preussen og Mistillid til Frankrig, og dette kan dog neppe være ønskeligt. Med Hensyn til det her behandlede Spørgsmaals. 526befinder Generalcommandoen sig her i en lidet behagelig Stilling, idet vi endnu kun have Ministeriets Udtalelser fra 1866—67 at holde os til, men disse efter min Formening ikke ere anvendelige paa de nu indtraadte Forhold. Selv for det da forudsatte Forhold var det en yderst betænkelig Sag, at her saa aldeles manglede Artilleri, saameget betænkeligere som Forudsætningen jo var at vi ikke vare frie i vore

Bevægelser paa Havet. Jeg forlader nu dette Punkt.

I et hemmeligt Møde i den sidst afholdte Bigsdag gav General Baasløff Folkerepræsentanterne en Udsigt over Grundtanken i vor Forsvarsplan. Herom synes intet at være meddeelt de overordnede Commanderende; idetmindste kjender jeg ikke noget til Sagen og jeg skulde dog meget betvivle at en saadan Meddelelse kunde være tilgaaet en commanderende General med Forbud mod at meddele noget derom til sin Stabschef, eller at en General uden saadant Forbud skulde kunne undlade at meddele denne Sagen. Dette er for os en meget betænkelig Sag. Indtræffer der et Krigstilfælde, hvor vi maa handle paa egen Haand, da have [vi] rundt om os i Provindsen Mænd, der bedre end vi kjende Regeringens Forsvarsplan og som ikke ville undlade at optræde som mistænkeliggjørende Kritikere, naar de see os handle anderledes end forudsat. Jeg har altid fundet denne Meddelelse særdeles betænkelig; men den bliver yderst farlig, naar den holdes skjult for de høiere Commanderende, der forudsættes at maatte handle i Overensstemmelse med den. Lad os derfor endelig snart høre noget fra Ministeriet, om ikke for Andet, saa for det ganske simple Tilfælde at vi ved et pludseligt Fredsbrud kunne have Telegraphorderne til Lægdsforstanderne færdige og Planen for vor Virksomhed lagt.

I 1864 leed vi meget ved Mangelen paa en god Efterretningstjeneste. Denne maa vistnok indledes i Forveien, for at give noget ordentligt Udbytte. Dette paaligger jo her ved Generalcommandoen mig og jeg har derfor ogsaa overveiet, hvorledes jeg bedst skulde sætte dette i Værk. Der existeres. 527her en slesvigsk Understøttelsesforening, hvis Virksomhed vistnok hidtil hovedsagelig har været ledet af Regenbug, men jeg veed ikke hvorvidt dette endnu er Tilfælde. Jeg har sat mig i Forbindelse med en af dennes ledende Mænd og jeg haaber ved Hjælp af ham og hans Venner heelt nede i Slesvig at kunne skaffe mig Underretning om hvad der skeer i militair Henseende fra Linien Flensborg—Dybbøl—Als mod Nord. Saalænge Postforbindelsen over Flensborg er aaben, har det jo ingen Vanskelighed ad denne Vei at modtage Meddelelser, men naar denne lukkes, maa de selvfølgelig bringes ved Bud over Grændsen og dertil kan i Regelen kun benyttes saadanne, som ellers leve rolig og ubemærket af deres daglige Arbeide og som derfor maa have Afsavnet af deres Fortjeneste vederlagt. Jeg er for fattig til at afholde saadanne Udgifter af min egen Lomme og der er intet Beløb til Raadighed herfor andetsteds.

Skulde vi blive inddragne i Krigen, ville vi have en følelig Mangel paa Befalingsmænd. Den bedste Maade at raade Bod herpaa vil vistnok være at give Afdelingerne Bemyndigelse til at antage Frivillige, 20 a 40 pr. Bataillon og det uden at udelukke Forstærkningsmænd, dog med Anviisning til, hovedsagelig kun at antage saadanne, der med en kort Uddannelse ansees skikkede til at optræde som Befalingsmænd, og tillige Bemyndigelse til at udnævne dem til Befalingsmænd, selv om disses normale Antal for et Øieblik derved skulde overskrides. Mange Tegn tyde paa, at vi i Tilfælde af Krig ikke ville mangle Tilbud af Frivillige, som ville kunne yde god Tjeneste og jeg maatte derfor ansee det meget ønskeligt, at Sagen i saa Fald havdes i Erindring og at Tilladelse til Antagelsen blev givet tidligst muligt.

Jeg har nu underholdt mig med Dem om de Punkter, som idag ligge mig meest paa Hjerte. Deles mine Anskuelse ikke, maa jeg trøste mig med, at jeg her lever saa isoleret, at meget kan træde medbestemmende til, som jeg hverken kan see eller vide, og med Haabet om at mine Udtalelsers. 528ville blive opfattede som det, de i Sandhed ere, nemlig Resultatet af et ærligt Ønske om at gavne.

Til Slutning for mit eget Vedkommende endnu kun den Bemærkning, at saa magtpaaliggende som mit under Deres Nærværelse her udtalte Ønske om at faae Commando over en Bataillon ellers er mig, saa troer jeg dog, at dets Opfyldelse nu vilde være lige farlig for den paagjældende Bataillon og for mig selv, ligesom jeg ogsaa antager at jeg som Stabsofficer kan gjøre mere Nytte. . . .

S. Ankjær.

Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 1712 fol., Breve til General Chr. A. F. Thomsen III.